

SLAVJAN.

Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i
prosvětljene.

Vreduje i na světlo dava Matija Majar v Celovcě (Klagenfurt).

Číslo 6. Izhadja desetput v letě po jednoj cěloj listině i
velja s poštninoj 3 fiorinte ali 2 rublja.

1874.

Важна вѣст словствена.

Новине „*Slovenski narod*“ в Лѹбљанѣ пишу, да руски професор J. Baudouin de Courtenay, пребивајучи сада в Липску је писао једному својих пријатељев в Словенији мед остатним слѣдеча: „Славянскій благотворительный комитетъ“ в Петроградѣ издаја кнѣге под насловом: „Славянскій сборникъ“ в ктері се буду тискали разні составки і списі згодовинскі, земљеписні і господарствовисні (историчскі, географичскі і економичско-штатистичскі) читателєм легко разумљиво списані. Политичні списі су изкључені і се не сприму по тому не, что сборник намѣрава подучевати, не пако драждиті і страсті избудьати. Изкључевало се буде непремѣно также все, что би жаліло ктероколи племе славјанско. Једен ізмед главних членов „Славянскаго благотворительнаго комитета“ професор при Петроградском всеучилищѣ госп. Ламанскій ме је просіо, да би повабил своје знанце і пријатеље мед Словенцама, да би се также удѣлежилі тога подузетја і пошлѣли основно списане чланке особито о садајном народном гібанји і дѣлованји Словенцев і Истранов. Составки се могу списати і по неруски, буду се уже преставилі в рушчину. — Али би Ви не могли на то делованје упозориті словенске учене муже і списователје? Кто би желал подробнѣе что звѣдиті о тој задевѣ, нај се оберне к самому госп. Ламанскому: *Seiner Hochwohlgeboren Herrn Vladimir Lamanskij Universitätsprofessor in Petersburg, 3. Rotte des Izmailovschen Regimentes Nr. 11, Haus-Nr. 4.*“

„Svetozor“ часнік чешскі іздаваў у Златном Прагѣ піше о том: „Славянскій благотворительный комитетъ“ в Петроградѣ почне выдавати „Славянскій сборникъ“ тѣм намѣном, да сознаује Русе с остатнімі племенами великаго народа славянскаго. Уредніком је извољен госп. Н. Н. Страховъ і за перві оддѣл сборніка су приправљени мед јинімі составками слѣдечі списі: Попис (штатистика) Чехіје, Мораве і Слезска од госп. Будиловича. — Карпатска і галичка Рус од госп. Як. Головацкаго. — О северној Угорској од госп. Краліцкаго. — О літературѣ і о літературном дѣлованіи Словаков од госп. Піча.

О СЛѢДАХ ПРАСЛАВЈАН

(Надальевање.)

Ктеро морье се подразумѣва под іменем окіян морья? Кдѣ се то окіян морье находитъ? — В једном руском заговорѣ се ізрічно повѣ, кдѣ се окіян морье разпростира, таколе: „За дольними горами есть окіянъ-море железное, на томъ морѣ есть столбъ мѣдной . . .“⁸⁾ Теперь вѣмо ізрічно, кдѣ је оно „окіян море.“ Оно је за дольнімі горами. Дольне алі подольне горе су оне, ктере се разпростирају јужно од равнине гератске, по ктерој тече Лменд-рѣка (Etymandros). Іменују се дољне і подольне горе по тому, што јужно од тѣх гор лежі індічко подолје (Patalla und Patallene) і јужно од Подолја се разпростира оно од рускаго људства тако често спомѣнјано окіян-морье. Под іменем окіян морья се разумѣва в рускіх народніх пѣснях, приповѣдках і заговорах морье всесвѣтско індічко (indisches Weltmeer) і каже се, да је окіян-морье, морьем — „пучиной великою, глубиной несказаною;“ с тѣм іменем в народном језикѣ всѣгда „соединяется мисель о взаемной связѣ всѣхъ остальныхъ отдѣльныхъ морей въ единствѣ тога главнаго всесвѣтнаго моря.“

Мѣмоходом се овдѣ спомѣни, да се има всѣгда писати і читати окіян алі океан-морье, не пако океан; то послѣдње било би тако погрѣшно написано како, ако би нѣкто мѣсто окојна, Краков, Калкута написал оојна, Црацов, Цалцута.

53. Јако често спомѣнја руско људство в својих заговорах „окіян-море“ істо тако често спомѣнја і „святъ островъ Буяна“ находечі се на моры окіянѣ; на примѣр: „На морѣ на

⁸⁾ Сахаровъ: Сказанія рускаго народа. Санктпетербургъ 1841. II, стр. 31, заговоръ 53.

окіянѣ, на островѣ на Буянѣ.⁹⁾ Іме Бујана је славјанско, извира од слова: буји-і, -о, -а і значи: јако весело, јаро, разгуљно, сватебно. Да је свет остров Бујана находиѣ се на морји Окіјанѣ, то свѣдочи много рускіх заговорѣ; ктері је пако іменем те остров, то се по садајном знанји установити не може. На окіјан морји ста два света острова, свети остров Ланка (Таргобале, Цејлан) і невелик па вес свет остров Рамісура, на обадва се је људство схадыало із цѣле Індіје, је тамо јако бујно, јаро, јако весело і разгуљно светковало своје сватке, јігре, коледе, своје народно веселье і своје сватбе і на обѣх островах стоји і в наше време чудновито много столбов, ктере ізрѣчно спомѣнја 50. заговор.¹⁰⁾ Ктері ізмѣд тѣх двѣх светіх на морји на окіјанѣ лежечіх островов се мѣни в рускіх заговорах, то се за сада установити не може: то па је готово, да свети остров Бујана је находиѣ се на окіјан-морји, на всесветном морји індічком, і да се га руско људство спомѣнја, і то служи доказом, да су прародителі Русѣв пребивалі в Індіји і објісковалі те славні свети остров.

54. Кое озеро озерамъ мати?

Ильмень озеро озерамъ мати.

В северној покрајинѣ індічкој југозападно од садајнога Герата тече рѣка јешче сада іменована Hilmend, по санскритскі Гаетумант, погеленісано Etymandros в језеро Заре (санскритскі заре = језеро) то је в Hilmend = Ильмень језеро.¹¹⁾ І тога језера Ильменя, ктеро се зове і Хамум, в ктеро се излива Ильмень-рѣка се спомѣнја просто људство руско преиѣвајучи в пѣсни о Голубіној кнѣгѣ: „Ильмень озеро озерамъ мати.“ — Пѣсен каже сама ізрѣчно і крешко, да то Ильмень језеро, о којем се спреиѣвља, не существује в Русји над Новимградом, ніті в Татарји, ніті в европској Турчји, него пѣкдѣ далѣје проті ізходу солица, јербо се поје:

Да не тотъ Ильмень, который надъ Новимъ градомъ,

да не тотъ Ильмень, кой въ большой Ордѣ,

не тотъ Ильмень, который въ Царѣ-градѣ,

а тотъ Ильмень, который в Турецкой земли.¹²⁾

Слѣдетвено се спомѣнја руско људство јужнозападно од мѣста Герата разпростірајуче се равнине і рѣке Ильменя ту равнину протекајуче і језера, в ктеро Ильмень се излива. Ильмень значи по рускі: „озеро особено образующеся отъ широкаго разлива рѣки, озеро въ которое впадаетъ рѣка и изъ него снова вытекаетъ . . . у ильменя берега въ камышевыхъ, тростниковыхъ, мокрыхъ заросляхъ; голое озеро не Ильмень.“¹³⁾

⁹⁾ Сахаровъ: Сказанія рускаго народа. II. од стране 18. до 31. в заговорах: 1, 18, 37, 39, 48, 49, 52. — ¹⁰⁾ Сахаровъ: Сказанія II. стр. 31. — ¹¹⁾ Lassen 2, 527. Stieler's Schulatlas der alten Welt: Vorder-Asien und Nil-Land. Gotha und Wien 1871. — ¹²⁾ II. Безсоновъ: Калѣки I, стр. 362. і 547 до 551. — ¹³⁾ Даль: Словарь слово: ильмень.

55. Обивателі около тога језера (заре) су звали се Зарангами, нѣкада Дрангами, по персијски: Заранками, то значи: Језерјане.¹⁴⁾ — В северном предѣлѣ Индіје тече і рѣка Сорангес.¹⁵⁾ Руско лѹдство се спомѣња в народнѣх пѣснах нерѣдко поля Сарачинскога, кдѣ су пребивали Саранги, Језерјани ільмендскі — і поля сорачинскога по рѣчншчі рѣке Сорангес простірајучега се; на примѣр в пѣсні о Голубиној кнѣгѣ:

На той на земли Сарочинскоя . . .

А се проява проявилося

со небесѣ книга совалилася

по срѣди поля Сарачинскога,

выпадала книга Голубиная.¹⁶⁾

Заніміва је вѣст в Голубиној кнѣгѣ гласеча: „на земли Сарочинскоя — али: по срѣди поля Сарачинскога выпадала книга Голубиная. Та вѣст значи: руска народна висока пѣсен ізвѣрна, кратка, једнодуха состојеча вѣчјеј частју само із краткѣх вопросов, упрашаніј і исто тако краткѣх одговоров се је помножила в обшпрѣтју пѣсен іменем пѣсні о Голубиној кнѣгѣ в оно време, когда су прародителі Русов обитавали по срѣдѣ поля сарачинскога по рѣкѣ (і језерѣ) ільменоској, кдѣ су становали Саранги, то је Језерјани, в садајној землѣ Гератѣ. —

Позороваті се іма, да слово: сарачинско і сарочинско не помѣша се с словом новѣјега времена: срачинско, које значи: могамеданско, і се појавља честѣје в рускѣх пѣснах народнѣх, на примѣр в пѣсні: Святитель Никола; Басилій, кдѣ се рече:

Изъ тыя изъ Срачинскія земли,

отъ того же отъ Срачинскога князя.

Въ томъ было Срачинскоемъ градѣ,

у того было Срачинскога князя . . .

Стоитъ онъ въ Срачинской одеждѣ . . .¹⁷⁾

56. По равнинах пространѣх на поречјі рѣк в Пентшабѣ на примѣр на порѣчјі рѣке Сорангес і в покрајинѣх на рѣкѣ ільменској і на језерѣ ільменском се је неизмѣрно много оризе (Reis) придѣдало по тому, что се пољане полег рѣк рѣчној водој могу понориті, повлажиті і наводниті і по тому, что је близо цѣла једна четвѣртина повершја цѣле покрајине обстѣјана оризој¹⁸⁾, спомѣн тога імају Русі і в наше време; при нѣх се іменује ориза пшеном сарачинскім али сорачинскім.

57. І Словенці се спомѣњају индѣчке оризе. Нај обичнѣјші живеж Аријев индѣчкѣх біла је каша із сарачинскога пшена,¹⁹⁾ і пра-

¹⁴⁾ Н. Kiepert's: Historisch-geografischer Atlas der Alten Welt Seite 3. — ¹⁵⁾ Arrian Ind. 4. — ¹⁶⁾ П. Безсоновъ: Калѣки I, стр. 269 редкѣ: 3. 4. стр. 31Q. редке: 2. 5. 6. 7. — ¹⁷⁾ Безсоновъ: Калѣки I, стр. 561. — ¹⁸⁾ Діодор 2, 35. 36. 16. — ¹⁹⁾ Страбо 709. Lassen 1, 245.

родітельі Славян су в Індіі нај обичійше ужівљали оризе і одтуда је і поднес славјанска пословица: Каша маті наша. Матере в зільској долині і теңерь тешивају плакајучу дѣтцу словами: Не вечі, не вечі, бош па једу кашо в млѣцѣ, то је: не плакај, не плакај, будеш пако јести кашу в млѣкѣ. Славјанам је каша уже из Індіје знана, како нај обљубљенійша і нај обичійша јед. —

58. В Корушкој і в обче в Словеніі не расте оризе; мѣсто оризе, то је, мѣсто пшена сарочинскога, сі направљају пшена, нѣкогда из пшенице, нај обичійше из јечмена і іменују то пшено пребивавці Корушке словенскі і поімчані једнодухо і просто по індічкі од персијскога слова ризе: річет. Спомѣн на Індіју!

59. Нај веч се руско људство спомѣња земљепісних імен прадобѣ находечих се в Гератѣ, і в Подолжі індічком. В обче се тамо, особіто в Гератѣ најде і поднес славјанскіх земљепісних імен, на примѣр рѣка і језеро Ільмень, северно од Ільмень-рѣке се разпростіра покрајина гората, ктера је задержала до нашега времена своје пресно славјанско поіменованје Гората, алі како Stieler пише Горат.²⁰⁾ Јужно од равнине Ільмень-рѣке се разпростірају горе дољне алі подольне на меді мед Гератом і індічкім Подолжем, јужно од тѣх гор лежі Подолје і дежела Подольна і јешче јужнійше окіян морье і на окіян морьи славні остров Бујана с премногімі столбамі. Кромѣ тога је знано јешче славно мѣсто Масака. — Тѣх покрајин се руско људство особіто живахно спомѣња.

В тѣх земљах су становалі прародітельі Русов уже в поздиѣе време железне добе, то је онда, когда се је уже нѣх говор почел знатно оддаљевати од санскритичіне і се је почел прелівати, прејіначивати і премѣњјати в славјаншчину. Доказ тому горѣ наведена славјанска земљепісна поіменованја. В санскритском, то је, нај старѣјшем времені најдемо слѣде прародітельев Русов в дежелѣ Ајодѣји в садајном Oude в северној Індіі, полег рѣк по санскритскі іменованіх Зарају і Зарасвати і в покрајинѣ около горе Гьаргара, из ктере ізвіра рѣка Зарају. Іме Зарају значі: језерна рѣка, језерніца; Зарасвати пако значі: mit einem See begabt = језеровата. Рѣка Зарасвати біла је Аријам света рѣка і нај старѣјше згодбе правека індічкога се верше около те рѣке. Полег рѣке Зарају разпростірало се је главно мѣсто первога царства індічкога Ајодѣја.²¹⁾ Ту су пребивалі прародітельі Русов о времені санскритском.

Доказ обстојі в том: прародітельі Русов су поіменовалі двѣ рѣкі в Гератѣ іменама по цендічкі оно істо значеціма, што су значіла в Ајодѣји ро санскритскі. Једна се је звала в Ајодѣји по

²⁰⁾ Vorder-Indien und Nil-Land im Stielers Schul-Atlas. —

²¹⁾ Lassen 2, 532.

санскритські Зарају і в Гератѣ по цендічкі Нагоју, обѣ імені значіте точно оно істо: језерна рѣка, језерница. Іменем Нагоју се вѣроподобно мѣни в Гератѣ рѣка: Нагі-gud; друга рѣка се је звала в Ајодѣји по санскритскі: Зарасвати, в Гератѣ по цендічкі: Naraqaiti (Argand-ab, Arachofos) і обоје значі: језеровата.

То доказује, да су прародітељи Русов в нај стародавнѣјшеј санскритској добѣ пребивали в Ајодѣји іменіто полег рѣк Зарају і Зарасвати і поздиѣје в добѣ цендічкој да су се преселілі в земљу Герат і поіменовали двѣ рѣкѣ іменама по цендічкі оно істо значечіма, што стѣ значіле в Ајодѣји по санскритскі. —

Все то прішовѣдује і г. Christian Lassen в својеј книгѣ²²⁾ само, да правдѣ совсѣм протівно хоче доказати, да су Аріји предже становали в Гератѣ і поздиѣје једном се преселілі в Ајодѣју — слѣдствено да бѣ білі пред говорілі по цендічкі і једном ноздиѣје по санскритскі, што бѣ біло протінаравно і протісімельно. —

Которая рѣка рѣкамъ мати?

(Јорданъ) рѣка рѣкамъ мати.

Очевідно је, да іме рѣке Јордан в ізвірној подобѣ те пѣсни ні се іменовало, него да је іме Јордан једном уставка христјанска, јербо полег Јордан рѣке нікогда ні пребивал народ славјанскі; Јордан рѣла ні біла нікогда рѣка славјанска нај менѣје рѣка славјанска нај знаменітѣјша. Нај знаменітѣјше рѣке в славјанском правекѣ су біле бізо слѣдече: невелика па света рѣка в Ајодѣји Зарају, онда нај вечје індічке рѣке: Ганга, Јамуна, Інд, Ільмень в Гератѣ і всѣм Славјанам і поднес нај славнѣјша Дунај-рѣка. То знамо — то па не знамо, ктера ізмед тѣх Праславјанам знаменітѣх рѣк, се је в вісокој пѣсни руској велічала јакоже рѣка рѣкамъ мати. —

60.

Которая гора горамъ мати?

Горгоръ гора всѣмъ горамъ мати.

Та Горгор гора се нахадѣа в дежелѣ Ајодѣји в срѣдѣ горовја Гімалаје недалеко од ізвора памѣтїгодне свете рѣке Зарају із нѣкога језера. По санскритскі се та гора іменује с санскритскім положасніком а Гьаргара, садај се зове Гогра, тамо іма і сотеску онім істім іменем.²³⁾ — Те індічке горе Гьаргара, се спомѣнја руско лѣудство і в наше врѣме пѣвајуч: Которая гора горамъ мати? Горгоръ гора горамъ мати. Лѣудство руско і теперв скуша слово Горгора обернуті по санскритскі с санскритскім положасніком а ізговарјајуч: Харгоръ, Хвангуръ, Варгоръ, Хвангоръ, Хаворъ гора.²⁴⁾

Како је уже віше речено і Словенці імају доднес в Словеніји спомѣник славне індічке санскритске горе Гьаргара. Недалеко од

²²⁾ Lassen 2, 532. — ²³⁾ Lassen 1, 56. — ²⁴⁾ П. Безсоповъ: Калѣкі I, стр. 363. редка 577.

словенске Горіце је вес Гаргара, ктера се і поднес не іменује по изговорѣ словенском Горгора, него пресно по санскритски: Гаргара. Доказ да су прародителі Словенцев в правеѣ также обітавали близо Гаргаре недалеко прародителѣв Русов. Тѣм се разјасні та памѣтгодна приказен, да језіка рускі і словенскі ста сі тако удівителъно подобна, аколі ста сада тѣ двѣ славјанскѣ племені руско і словенско од себе по просторѣ скоро најоддаљенѣјша. Подобност језіка тѣх двѣх племен долазі і извіра із тога, јербо су прародителі Русов і Словенцев в Индіји близо скупа, около Гьаргаре пребивали. —

Которое древо древамъ мати?

А кипарисъ древо всѣмъ древамъ мати?

Уже име древеса кипарисъ каже на нѣку јужну покрајину, ктеру та пѣсен народна пошсује.

Далѣје поје народна пѣсен:

Которая трава травамъ мати?

А Плакунъ трава травамъ мати.

Который камень всѣмъ камнямъ мати?

Алатиръ-камень всѣмъ камнямъ мати.

Которая рыба рыбамъ мати?

А китъ-рыба всѣмъ рыбамъ мати.

Которая птица птицамъ мати?

А страхилъ птица птицамъ мати.

Который звѣрь звѣрямъ мати?

Еще и индрикъ звѣрь всѣмъ звѣрямъ мати.

Ниједна ствар і ниједен предмет од именованих в земљениском оддѣлѣ пѣсни о Голубиној книгѣ ни измишљен, відуман али фантастичен, него всі обстоје в истинѣ і су најзначајнији своје версте, на примѣр: руска земља, бѣли царь, окіјан морье, Гльмень језеро, Горгор гора, кипарис древо, алатир камен (јантар), кит риба; все то истинито обстоји, аколі су нам теперво нѣктері од тѣх предметов незнајни, на примѣр: плакун трава, страхил птица і индрик звѣр. То је готово, да плакун трава је морала бити најзначајнија мед травама, страхил птица најзначајнија мед птицама: индрик звѣр должен бити најзначајнија звѣрина і то звѣрина дерава, на примѣр: рис (Tiger), орослан (лев), гробоволк (Huene) али тѣм подобна. Відра (Fischotter) се под именем индрик звѣр подразумѣвати не може по тому, јербо је премало значајна і се никако не може речі, да би била најзначајнија мед всім звѣринама, да би била всѣм звѣрам мати. По словоизпитѣ је слово: индрик состављено із двѣх слов, перво је осакатјено, изкажено, од њега је остала само коңцовка (Endsilbe) „in“ і из те коңцовке не можемо спознати, како је цѣло слово гласило, друго слово: дрик али драк проізходи, не із геленшчине, јербо пѣсен о Голубиној книгѣ ни геленска, него славјанска, слѣдствено се има разјаснити із славјаншчине. Корен слова је дрѣти = разтергати і помѣни звѣр дераву.

Pěsni narodne.

Jako zanimive reči piše naš neutrudljivi sbiratelj narodnih stvari i slavnoznani rodoljub g. *Jakob Volčič*, poslal je namreč evangelijsku pjesen, kako ju narod po Istrě poje i onda četiri prekrasne i prastare pjesni od starine imenovane: nenije, od pripěva (refrain): nena nina, tra nana i tako dalje, koji se vsakomu oddělku (štrofě) pjesni pripěvlja; takim pjesnam pripěvljati pripěv nena nina . . . zovu Istrani tarankanjem i take pjesni taranščicami, su žalostinke, pa ne pogrebna narėkovanja, i su udiviteljno krasne, kratke, jednoduhe i pritom jedernate i to tako izverstne, da mi študirani i učeni ljudi našega vremena ne znamo složiti něčto sličnoga. Nenie su bile znane i Starohelenam i Latini su jih meněje pravilno zvali Naeniae i, kako piše Suetonius, tēm imenem su poimenovali pogrebno narėkovanje, narekovele su za to najete narėkovavke pri pogrebah i pristavi: „ineptum et inconditum carmen,“ da je to petje bilo neprilično i neslano. Uže to je bilo krivo, da su Latini imenovali pogrebno narėkovanje naeniae i kdo vė, kako su se latinske narėkovavke neprilično derle, čto i kako neglasno su kričale. Kako su pako izgledale i kako izgledaju izvirne starodavne nenije žalostinke slavjanske, to zna naš priprosti slavjanski narod v Istrě, jih sprepěvlja od starine od roda do roda do dnešnjega dnu, jih poje i sam ne vė, da su te pjesmice tako stare i tako zanimljive. Te verste pjesni bile su v običaji uže v onoj oddaljenoj davnovekosti, kada su praroditelji Slavjan i praroditelji starih Helenov ješće kako jeden narod skupa živeli i skupa pjesme nenie žalostinke sprepěvljali s pripěvom nena nina tranana . . . Da je tomu tako dokazuje to, ker su te pjesni Staroheleni znali i naše slavjansko ljudstvo jih ješće zna. Do sada je bila znana samo jedna taka slavjanska pjesen, ona koja je stala v „Slavjane“: Prosil je star muž divojku — i niti tu nismo imeli čelu, kako nam ju je sada poslal g. Volčič. Hvala lěpa! On piše med ostalim: „Po Istri se pali kres na predvečerje Ivanje i na Petrovu, to je na den sv. Petra i Pavla. —

Istrani ne govorimo: igra glasovir niti udara v glasovir, nego muzikalne nastroje zveneče zvonimo, na priměr: lěpo umi fortopijana zvoniti; nastroje piskače (duhove) sopemo, strunine gudemo gudalom (lukom), s perstami jih pa zvonimo, na priměr: pod oknom stojeć i kitaru zvoneć. V Istrě se poje takole:

Evangelijska pjesen.

1. Povej meni dite,
ča je jedinstvo?
Jedinstvo je jedini Bog,
tri imena sam jedan.

2. Povej meni dite,
ča su dva pred Bogom?
Dva su stare table Mojzesove
3. Povej meni dite,
ča su tri pred Bogom?
Tri su patrijarki
kako tri izbranki
Abraham, Izak, Jakov
4. Povej meni dite,
ča su četiri pred Bogom?
Četiri su evangelisti,
Ivan, Luka, Marko, Matej
5. Povej meni dite,
ča je pet pred Bogom?
Pet je ran na Bogě,
ker su krivo sujene
6. Povej meni dite,
ča je šest pred Bogom?
Šest je kamen vodotočine
(šest je vodonos kamenih)
od Jezusa v vino obračene
7. Povej meni dite,
ča je sedam pred Bogom?
Sedam je žalosti i radosti
blažene dive Marije
8. Povej meni dite,
ča je osam pred Bogom?
Osam je dčv usmiljenih
9. Povej meni dite,
ča je devet pred Bogom?
Devet je kori angeljskih
10. Povej meni dite,
ča je deset pred Bogom?
Deset je zapovedi božjih
11. Povej meni dite,
ča je jednajst pred Bogom?
Jednajst je duhov redovih
12. Povej meni dite,
ča je dvanajst pred Bogom?
Dvanajst je apustoli božjih
13. Povej meni dite,
ča je trinajst pred Bogom?
Trinajsti je sin Marijin,

ki nas včuvaj vsake
neprijateljske napasti

Vsaki put, kada stoji znamenje se vse nazad ponavlja do: jedno. Ova molitvica zove se povsuda po Istrē, molitvica sv. Martina, da ju je on molil i zapovedal moliti pri umirajućih, da se duša laglje děli od toga svēta i to se ješće v naše vreme overšuje. Některi počnu vsaki odstavek pesni tako-le: Sv. Martine moli Boga za nas, povej meni dite Vsakomu odstavku pristave ješće:

Pomoz Bože vsele nam.
Blaženi sveti Martin,
ki nam znamenuje,
mertvih duše pomiluj, ali:
moli Boga za nas.

Isterske narodne pēsni žalostinke — nenie.

Nesrećnik.

Puste moje stazice,
ke¹⁾ je tude gladim,
pusti moji koraki,
ke ja tude klatim.
tana tana, taninena
nena tani, tani nena nena
niti tani, tani nena
Sreća je zgubljena!²⁾

Aj drugemu človiku
olovo mu plava,
a meni nebogemu
slama na dno pada

Aj drugemu junaku
kitu rožmarina,
a meni nebogemu
grančicu pelina

Aj drugemu človiku
laži mu pomoru,
a meni nebogemu
istine odmoru³⁾

Aj drugemu človiku
kolači se pečū,
a meni nebogemu
gorke suze teču

Aj drugemu človiku
vino ku pečenju,
a meni nebogemu
čemer⁴⁾ za večeru

Aj drugemu človiku
log⁵⁾ mu je na želju,
a meni nebogemu
zemlja za postelju

1) Ktere. — 2) Te pripēv se pripēva svakomu odstavku. —
3) pomagaju, odmagaju. — 4) gorkost. — 5) ležišće.

Tugujuća vërenica.

Sedela tužna grlica,
sedela tužna grlica,
aj nana nina, traj nana naj,
sedela tužna grlica,¹⁾

na suhem drivcu²⁾ kraj vrha
tužna je glavcu klanjala,
bele je krilca spuščala,
ona se je tužna žalila,
da si je družca zgubila:
Pusti moj zlati prstenac,
ali ti imaš srдца dva,
a ja nimam nijenoga;
znami³⁾ ga ti s prsa svoja,
ter⁴⁾ ga loži v prsa moja;
neka srдца počivaju,
virnu ljubav uživaju

¹⁾ Tako se pëva vsaka redka. — ²⁾ suho drevce je starini cëlomu slavjanstvu znani izraz značëci, da neima ni ploda ni poroda. —
³⁾ izuzami. — ⁴⁾ i.

Nesrećna mlada.

Druge moje se ženile,¹⁾
Kada sam i ja,
nina nena ni,
trani nena nenaj,
kada sam i ja;²⁾
druge moje zikve taču³⁾
a ja nimam ča.⁴⁾
Prognan budi moj mužina,
ki mi ne velja.
zagrnila bele krilca,
gre od njega tja;
ter doteče k miloj majki
ter njoj govori:
Mila majko, drago majko
ovo sam ti ja!
Mila hćerko, draga hćerko
joh ča ču⁵⁾ ti ja.

Mila majko, draga majko
nesrečna sam ti ja:

Letne dneve delevali
brez govorjenja,

zimske noći noćevali
brez obrnjenja,

Mila hčerko, draga hčerko
hod od mene tja;

kade⁶⁾ si leti delevala,
hodi zimovat.

¹⁾ Ženini se ožene, neveste se omuže, v Istré i v Koruškoj se pako o mužčiné i o ženščiné reče, da se oženi. — ²⁾ tako se poje vsaka sloka, to je vsaki dvoredok. — ³⁾ zibike takaju, kolibeljé kačajut, kolibaju, zibaju. — ⁴⁾ ničo, ničesa. — ⁵⁾ čo hoču, čo mogu. — ⁶⁾ kdéže.

Istrani razdělavaju svoje pésne a) na narékovanja, koje narékovavke narékuju za mertvimi, b) na bugarščice, koje su junačkoga zaderžaja i se bugaru brez tarankanja, c) na taranščice, to je nenie žalostinke, koje se pévaju tarankanjem, to je pripévom: nina nena, a skoro vsaka ima svoj drugači pripév nina nena, d) na zdravice, koje se pévaju pri vině brez tarankanja i e) na molitvice, koje siromaki pévaju milostinju proseč pred kućami, to su legende.“ —

Da ste nam, gospod Volčič! zdravi i veseli i da opet naberete i pošljete tako zanimivoga umstvenoga blaga narodnoga.

Kratke novinke.

Rušćine se uče naj marljivejše izmed vsih neruskih narodov prebivajućih v prostranoj Rusiji Estoni na baltičkom pomorji, oni uvide i čute naj živahnéje, da jim je znanje ruskoga jezika ne samo jako polezno, nego upravo potrebno. Pri njih osobito v vlasti (v guberniji) estonskoj i v samom měste Revalé se je vseгда vidila naklonost k vsemu, čo je ruskoga. Ne dolgo pred tém ni bilo v čelom Estonské nijednoga učilišća s podučevavnim jezikom ruskim, tepervo jih je nemalo i to gimnasij i narodnih učilišč, v kterih se Estonci radi uče. Tatari mohamedani se pako dodnes malo zanimaju učenjem ruščine. Tatarska dětca pohadjaju samo učilišća mohamedanska i tamo se uče samo jezika materinskoga. V učiliščah krimskih Tatarov su upeljali vsaj (aspon, po krajnoj měřé) ruščinu učivnim predmetom — ostatni ruski Tatari nisu učinili niti toga. Za Jude su takže ustanovljena učilišća, pa oni

ne pošiljaju svoje detca v ta javna učilišča, nego v svoja po judovski uredjena.

O zemljopisě. Do sada smo bili navadjeni razdĕlovati rusku zemlju v Asiji na zapadnu i izhodnu Sibir. V buduće se čĕla red pokrajin zapadno sibirskih s carstvom ruskim sluči i se podčini neposredno popečiteljstvu znotrajnih zadev. Iz ostatne ruske zemlje v Asiji se narede tri glavne vlasti (General-Gouvernements): 1. glavna vlast Amurska s glavnim mĕstom Blagovĕščensk, sostoječa iz dvĕh dežel, iz pokrajin izhodnih od Bajkalskoga jezera i iz vlastne pokrajine Amurske. 2. Glavna vlast Turkestantska s glavnim mĕstom Taškend, sostoječa iz pokrajin Sir Darja, Samarkande i jednoga dĕla od pokrajine Tian-šan, to je Tuldša, i iz jinih predĕe kitajskih okrajev i iz vlastne pokrajine Amu Darja. 3. Glavna vlast step (pustin) sostoječa iz Urala, Oroka, Semipalatinska i iz stepe Kirgiske.

Pobožne pĕsni.

5. Božićna.

Iz Štajerske.

V Betlehemi luč gori,
lepo se sveti,
idi da ta poglej,
kaj boš tam vidu:

Pastirči popevlejo,
vahto*) deržijo,
angelei molijo,
Boga častijo.

Tam pa ena žena je,
dete povija,
meni se terdno zdi,
da je Marija.

Polek pa en mošek,
sveti to Jožef je,
z bradicoj giblje,
sineka zible.

*) nemško: Wacht, straža.

6. Božićna.

Iz Rožja v Koruškoj.

Je nova zapoved unkej šua;
Te den je svet!
Od cesarja Avgusta:
*Te den je svet, te den je vesiu,
te den je vseha vesela živ! ¹⁾*

Jožef se spravla v Betlehem hre: —
po cesarjevej zapovedi: — —

Jožef se vzhigne in mi hre: —
osliča jezdi, volič za njim hre: — —

Jožef Marijo na puaci ²⁾ pusti: —
herperje ³⁾ išče, za njo skerbi: — —

Jožef per Mariji sdej obstoji: —
in svoje reve ji razodje: — —

Jožef Marijo na osliča posadi: —
hresta iz mesta, k' se žje mrači: — —

Hresta sdej po hmajnici: ⁴⁾ —
pridata k burnej štalici: ⁵⁾ — —

Jožef šitro ⁶⁾ ohenj naredi: —
in štalico šitro pokadi: — —

Jožef vzeme barihelco: ⁷⁾ —
in hila po frišno vodico: ⁸⁾ — —

Marija je rodina Ježiša: —
in ha pouožiu v jaselci: — —

So vse hore zuate ble: —
so vse vode z vinam tekle: — —

Jožef sdej šitro pertače: —
Mariji suadko vince pernase: — —

Jožef sdej šitro štalico odpre;
Ježiš v jaselcah rojan je: — —

Pastirči štalico vahtajo:
anhanci nad štalico pojo: — —

¹⁾ Redke s poslonjenimi pismenami se opetuju, ponavljaju, pri vsakoj slokē. — ²⁾ něm. Platz, teržišče. — ³⁾ něm. Herberge, postojalij dvor, nocleg, prenočišče. — ⁴⁾ něm. Gemeindeweide, občinski pašnik. — ⁵⁾ vbožni hlevce. — ⁶⁾ hitro, berzo. — ⁷⁾ sudič mali. — ⁸⁾ něm. eilt um frisches Wasser, hiti po svēžu vodu.

7. Božična.

Horvatska iz Šestin blizo Zagreba.

Vsni moja rožica,
vsni ma vijolica,
malahna ah ljublena,
vsni ma gerlica.

Vsni dragi cvjeteček nov,
vsni kinč vseh cvjetov,
malahni ah ljubleni,
vsni kinč ljubavi.

Vsni poljski lilium,
vsni konvalium,*)
malahni ah ljubleni
vsni sin jedini.

Vsni duše zercalo,
vsni kinč i blago,
malahni i ljubleni
vsni Jezuš željni.

*) Po slovensko: matere božje solzice ali dišivnice ali pintice, něm. Haselrausch.

O uzajemno-slavjanskem slovarji.

Glede obče slavjanskoga slovstva stojimo sada tako-le:

Spisovatelj želeći spisati nešto osobito važnoga vsem prosvetljenim Slavjanam vseh plemen našega naroda, može to činiti na dvojni sponob, prvič da piše take za vse slavjanstvo važne spise i knjige po ruski, ako zna i hoče, — ako pako nezna ali ako bi ne hotel pisati po ruski, naj pako piše v svojem narečji, pa u z a j e m n o, to je, koliko moguče, lahko razumljivo prosvetljenim i književnim Slavjanam kterogakoli slavjanskoga plemena. To ni težko. K tomu trebamo uzajemne slavjanske slovnice (gramatike) i uzajemnoga slavjanskoga slovarja. Uzajemnu slavjansku slovnicu uže imamo izdanu vrednikom „Slavjana.“ Uzajemno slavjanskoga slovarja ješče neimamo, potrebujemo ga pako neobhodno.

Mi neruski Slavjane neimamo tako bogatih spisovateljev, da bi se jeden pojedini učeni muž poprijel spisovanja čeloga slovarja i posvetil tomu delu veliko čast svojega življenja. Vslėd toga su sklenili některi iskreni rodoljubi, ponosno pristavimo, vsi su čitatelji našega „Slavjana,“ se toga dela prijeti s združenimi močmi, tako da bi njih 12 ali 15 spisovateljev spisalo vsaki samo po dvě ali tri tiskane listine (Druckbögen). To bi ne bilo nikomu pretežko i slovar bi se spisal. Osem se jih je oglasilo, da bi se hotėli spisovanja vdeležiti, jeden od tēh gospodov je zbolel, jeden po mnogih opravilah svojega čina, stana, je naznanil, da za sada ne more spisovati, mi se pa nadějamo, da se spisovanja opet poprime, kada nastanu njemu prijaznije okolnosti, jeden se je podal v Rusiju za profesora, dva sta pako svoj spis uže na čisto spisala i vredničtvu „Slavjana“ poslala. Ta dva spisovatelja sta neutrudljivi i učeni gospod M a t e v ž P i r š i i marljivi i učeni gospod M a r k o S t u h e c. Slava! Imamo sada sto na polovinu (halbbrüchig) čisto spisanih listin za uzajemni slovar. Odustati od toga poduzetja ne možemo već.

Povabimo zato učtivo one spisovatelje, kteri bi se hotėli toga dela vdėležiti, da se pri vredničtvu „Slavjana“ pismeno oglase, i se jim onda pošlje odděl slovarjev, pravila, kako se ima spisovati slovar i neobhodno potrebna uzajemna slovnica.

Slovar bude vlastnina tistih spisovateljev, kteri ga spišu, pa ne vlastnina vredničtva „Slavjana,“ kako bi možebiti někto mislil;

vredništvo v toj stvari dopisuje i spisovatelje k spisovanju vabi, spis slovarjev popravlja i vreduje, da bude knjiga, kako iz jedne celine vlita, pa slovar ne bude vlastnina vrednikova.

Na naslovnom listě (Titelblatt) slovarja se budu tiskala vsa imena onih, koji su ga spisali.

Kada někto svoj spis slovarja pošlje, se to v „Slavjaně“ bude oznanilo, da sodelavci věju, kako delo napreduje.

Bukowinaer paedagogische Blätter.

Izhadja te učiteljski časopis po jednoj cěloj listině (Bogen) dvakrat vsakoga mēseca v Černovicah v Bukovině. Vrednik Dem. Isopescul. Časnik donāša članke nēmečke, slavjanske i romunske. Članki slavjanski i romunski su v obće kratki, obsegaju obično samo po jednu stranu ali dvě. Nas zanimaju osobito članki slavjanski. Čitali smo s zadovoljstvom članke gosp. Dm. Iv. Věncovskoga, suplenta gimnas. v Sučavě, gosp. O. Evzebija Andriječuka i gosp. V. Radika, učitelja v Dorošovcah v Bukovině. Članki su spisani v lěpom lahko ponimateljnóm književnom ruskom jeziku, što je sovsěm praktično, jerbo književnu rusčinu, kaku ju ti gospodi pišu, Slavjani v obće rečeno, povsuda legče ponimaju i razume, nego članke spisane v nēkom posebnom pokrajinskom narečju, ali podnarečju. Samo tako blagopolučno napred! Blagovolite i v naš časnik poslati nēkak članek spisani v književnoj rusčině, na priměr o nēkoj narodnoj svečanosti, o narodnih običajah, ali čtokoli jinoga; nas vse zanima, što zadeva Slavjane bukovinske. — Vredništvo.

Slavno gasičsko družtvo města Siseka se je s muzikoj udeležilo sjajnoga shoda mnogih gasičskih družtev, koji se je svetkoval v Celovcě lětos 29. i 30. junija. Prijazno je muzika sisečskoga gasičskoga družtva počestila zvečer pěsnami (Serenadoj) našega obće počtovanoga g. B. C. Rossbacherja, tergovca i iskrenoga domorodca. Ta prijaznost slavnoga gasičskoga družtva je uzradovala ne samo g. B. C. Rossbacherja nego i ostale uzajemne Slavjane v Celovcě, jerbo to je radostno znamenje širajuče se blage uzajemnosti slavjanske. — Živilo slavno družtvo gasičsko města Siseka! Živila uzajemnost slavjanska!

Vredništvo učtivo prosí one gospode prijemnike „Slavjana“, koji za lětos ješće nisu poslali plače za naš časnik, da blagovole svojem časom poslati, v Avstriji naj priličnejše po poštnom nakazu (Post-Anweisung). Vredništvo.